

Buitenschoolse Opvang Boys & Girls: Body, Brains & Balance

5^e R&W congres Ede 9/12/ 2009 W.39 373 / © Lauk Woltring

Meer inzicht en plezier in sekseverschillen

De *eigen* aardigheid van jongens & meisjes; hoe daar op in te spelen in KDV en BSO?

Kernvraag:

Komen kindercentra wel voldoende tegemoet aan de verschillende ontwikkelingsopgaven van meisjes & jongens...?

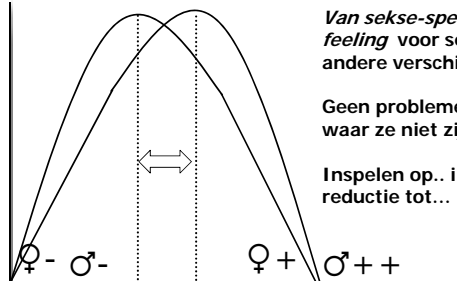
Denk aan: Aanbod, Ruimte, Rooster, Aankleding, Inrichting, de geleefde voorbeelden & Werkwijze van het personeel.

De rol van beweging voor zelfkennis, zelfmanagement en contact

Kindgericht, leeftijdsgericht, nu ook met oog voor ontwikkeling en interactie (NCKO) en met feeling voor sekseverschillen.

Meer achtergronden Zie site: www.laukwoltring.nl Werken met jongens, Innovatie Advies & Coaching

Aandacht voor sekseverschillen maar niet overdrijven: sekse en gender enkele uit vele factoren

Van sekse-specifiek naar feeling voor sekse- en andere verschillen.

Geen problemen maken waar ze niet zijn.

Inspelen op.. i.p.v. reductie tot...

De stand van zaken in de kinder-'opvang'

- NCKO-rapport
  - Behoeftes aan upgrade, m.n. t.a.v. ontwikkeling en sociale interactie kinderen
- World Forum on Early Child Care & Education
  - Rol kindercentra bij vroege signalering en verhelpen 'kleine ontwikkelingsstoringjes' of doorverwijzen
- Betere samenwerking nodig met andere voorzieningen
- Meer ruimte voor beweging!
  - Grote en kleine motoriek;
  - Jongens hebben een beetje gevaar nodig.
- Meer mannen nodig
  - Sekserol-identificatie
  - Stijl, manier van praten, doen, risicoacceptatie en grenzen stellen

Veilige hechting

- Jongens hebben iets grotere moeite met hechting
  - Meisjes kijken eerder/meer in ogen, jongens kijken al vroeg meer naar de omgeving/objecten
  - Reactie moeders van belang (acceptatie/teleurstelling)
- Rapporten Ahnert (D) & Tavecchio (NL):
  - Dramatische cijfers t.a.v. onveilige gehechtheid kleine jongens in de kinderopvang
  - Extra sterk bij wisselende leidsters
  - Waarschijnlijk meer negatieve feedback -> ♂♂
- Extreem weinig mannen in KDV

Aanleiding & hoofdlijnen

Kinderen blijven achter in hun mogelijke ontwikkeling; ouders, leidsters, leerkrachten ervaren jongens soms als lastig

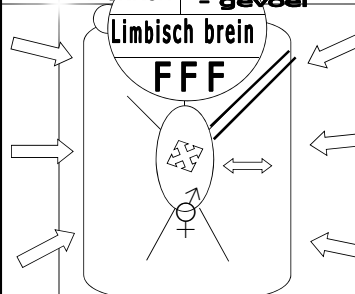
Doel: Meer gevoel voor & plezier in ontwikkeling en sekseverschillen

Aanleg komt tot ontwikkeling in een omgeving (= rijping)

- Resultaat is sterk afhankelijk van deze interactie
- Kinderen leren al doende. Je kunt niet 'niet-leren'
- Kernvraag: Hoe en wat leren ♀ en ♂? Van u? Van elkaar?
- Bijv.: fijne en grote motoriek. Lief en lastig? Impulsiviteit...
- Ook: taal, spanningsboog, fysieke expressie en groeitempo
- Wat willen we? Rust, reinheid, regelmaat of béétje chaos?
- Leren of gehoorzamen? Verborgene 'vrouwelijke formats'?
- Doel: jongens én meisjes volledig in ontwikkeling en balans

Mens is prikkelverwerkend wezen op zoek naar betekenis

Denken | beweging - gevoel

Basis emoties

Bij Gevaar: Directe reactie
Flight Fight Freeze
Plezierig? Blijven

Complexe Emoties

Meer reactietijd, meer complex handelingen

Gevoelens volgen, zijn registraties van emoties: reageren of ontkennen

Denken volgt later, bewerking van input van binnen en buiten, kost meer tijd, indirecte actie

Jongens bij stress eerder FFF Meisjes gaan meer scannen, indirecte reactie

Kinderen zijn (net als wij) prikkelverwerkende wezens op zoek naar betekenis

- Prikkel van binnen en Prikkel van buiten. Afstemming en Balans
- Rol van emoties, gevoelens, denken (reflectie en intuïtie)
- **Waar gaat het om?**
- Je ontwikkelen in spel & opvoeding: je impulsen leren kennen, de energie beheren, talenten ontdekken & sociale vaardigheden leren
- Je emoties leren kennen en niet met je aan de haal laten gaan
- **Van** meer gewaarwording van jezelf, elkaar, omgeving, je kracht en mogelijkheden **naar** meer verantwoordelijkheid & interactie.
- Verschil tussen **gehoorzamen** en **leren** (wie structureert jouw ervaringen en wat je er van leert?). Ontwikkende eigen zingeving.
- Spelen met elkaar, samenwerken, ergens bijhoren, maar niet door anderen laten manipuleren (reclame..), het stuur in handen houden: *"Dit ben ik, ik mag er zijn (zelfacceptatie) en vandaar ga ik verder"*
- Uiteindelijk: identiteit (2x: wie ben ik, waar hoor ik bij?) Zin & betekenis i.p.v. vlucht en plat vermaak als afleiding uit betekenisloosheid

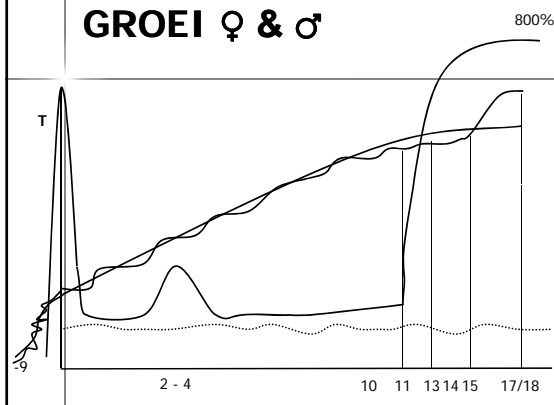
Aanleg, omgeving en rijping

- $\sigma\sigma$ ontwikkelen zich met hún aanleg iets anders dan $\varnothing\varnothing$
- Eerste leren gaat via uitwisseling, imitatie, maar óók drive van binnen uit.
- Voorbeelden uit, en behandeling door omgeving verschillen.
- Beide seksen staan voor ándere opgaven. Dus: **wát** hebben $\varnothing$ en σ nódig om – **stap voor stap** - uit te groeien tót evenwichtige mensen?
- Vroegtijdige modellering (onbewust) naar ' $\varnothing$ format' en te grote inperking leidt tot gedragsproblemen en eerst latente en latere manifeste hekel aan school.
- Ontwikkeling niet afdwingen, maar uitlokken, mogelijk maken.
- Waar hebben $\varnothing\varnothing$ en waar hebben juist $\sigma\sigma$ plezier in?
- **Contact**, voorbeelden, experimenteeruimte én grenzen
- Jongens zijn vaak 'drukker' en kosten meer energie tenzij U zich in hen verplaatst en er ook plezier in krijgt.

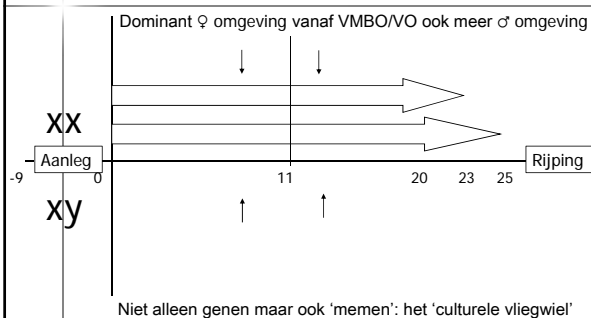
Belang van beweging

- Integratie van functies
- Self-management eerst fysiek, later ook mentaal
- Impuls-beheer, Ademhaling, energiebeheer
- Activeert o.a. rekenfuncties
- Jezelf fysiek in de wereld begeven (niet alleen computer)
- **Rots & Water** (psycho-fysieke methodiek vanuit weerbaarheid -> sociale vaardigheden):
  - *Rustig en stevig staan*
  - *Ademhaling laag, focus*
  - *Richting: "wat ga ik met mijn energie doen?"*
- (vanuit zelfacceptatie ->) zelfreflectie, zelfbeheersing, zelfvertrouwen -> veiligheid -> sociale vaardigheden

GROEI $\varnothing$ & σ

Aanleg (sekse) -> rijping in omgeving (gender)

Aanleg (XX of XY)

- Groei jongens iets onrustiger en minder gelijkmatig
- XY iets complexer:
  - Y heeft ook invloed op werking andere chromosomen
  - $\sigma\sigma$ *aanvankelijk* zwakker afweersysteem
  - $\sigma\sigma$ meer zwangerschapscomplicaties & kinderziekten
  - $\sigma\sigma$ meer 'storinkjes' en echte (ontwikkelings-)stoornissen
- Testosteron is niet alleen **geslachtshormoon**, maar beïnvloedt de bouw van het **brein** en bevordert ook **actie**: heeft invloed op energieregulering en stress reacties
- Dopamine: beloning nieuwe ervaringen: bij jongens sterker/minder geremd (dadelijk meer...)

Hersenen: bouw en ontwikkeling Welke prikkels geven wij? Wat stimuleren wij en welke verbindingen maken jongeren? Use it or loose it!	
Ons brein groeit van binnen -> buiten; rijpt van achteren naar voren	
<ul style="list-style-type: none"> Meisjes: wat sneller + delen vanaf begin meer verbonden Jongens rijpen langzamer en langer: aanvankelijk minder verbindingen, deze ontstaan door iets <i>mee te maken</i>: spel, contact, trainen! Meisjes gemakkelijker multi-tasking, jongens een ding tegelijk Jongens onder stress: primaat 'diepe hersenen'; sterke emoties, minder gemakkelijk onder woorden (en daarmee controle) gebracht Risicogedrag: 'Go'-systeem sterker dan 'stop-systeem' (dopamine belooft nieuwe ervaringen). Voorste hersendelen rijpen wat later (anticipatie, planning, remming) <i>tenzij</i>... -> trainen Jongens staan dus voor de opgave hun eigen emoties en energie te <u>leren</u> kennen en hanteren (reflectie = taal, vraagt rust / ontspanning!) i.p.v. zich gehoorzaam in te voegen (stress) en later af te reageren of zich af te sluiten. 	

Context: Socialisatie naar sekse & gender. Grote en vrij snelle veranderingen		
	0-11 jaar: ♀♀ dominant	11+ : ♂♂ minder dominant
-9m	Binnenwereld 2X: ontwikkeling van zelfbeeld in een beschermde ♀ omgeving. Veel ♀♀: waar zijn de ♂♂?	Buitenwereld: na 11/12 jaar er zelf op uit: grotere scholen verder weg; uitgaan, werk, relaties. Veel ♂ en nu ook ♀ voorbeelden.
♀	Veel ♀ voorbeelden, alledaagse 'huid nabije' identificatie, voorspoedige ontwikkeling,	Vroeger terugval in traditionele rollen. Nu meer posities, ook daár veel ♀ voorbeelden; positief perspectief maar dubbele belasting. Fricities bij vinden partner
♂	Weinig ♂ voorbeelden. Wat is een man? Wie ben ik? Waar hoor ik bij? " <i>Ik ben een 'niet-vrouw'!</i> " Meer onveilige hechting. Identiteit onder druk. Bluf & geacteerd mannelijkheid of verlegenheid.	Veel 'succesvolle' ♂♂ voorbeelden, op afstand, eenzijdig, weinig 'in contact'. " <i>Wat is mijn unieke bijdrage? What's in it for me?</i> " Media, games, internet: kunstmatige omgevingen waarin je wél kunt scoren. Pakken mogelijkheden minder op

Grote veranderingen	
<ul style="list-style-type: none"> Voor ♀♀ meer mogelijkheden: positief perspectief. Mogelijk minder veilig gehecht (♀♀ thuis/KDV/PO) Minder repressie, meer vrijheid, maar ook minder houvast. Minder 'mannelijke structuren', formats, gebaande paden. Veel keuzes, maar wat? Ook voor ♂♂ meer mogelijkheden: '<i>hypotheeklast delert</i>', actief vaderschap maar verwarring, onwennig, weinig positieve <u>nabije</u> ♂ voorbeelden Moeite met binding & nemen verantwoordelijkheden Sekserol-identificatie moeizamer Veel jonge mannen haken na opleiding alsnog af; seriële relaties, wisselende banen, terugtrekken, drank/drugs 	

Verschillen qua omgeving	
<ul style="list-style-type: none"> Vroege veilige hechting en binding jongens moeilijker -> jongens stoppen veel energie in hun eigen veiligheid waarbij sociale vaardigheden in het gedrang komen ♂ ♀: Andere beelden & verwachtingen Weinig mannen (thuis) en in KDV/PO/BSO -> <i>Gebrekkige sekse-rol-identificatie voor jongens</i> Meer negatieve feedback op gedrag jongens Hun experimenterende kwaliteit is onderbenut Hun behoefte aan eigen controle is onderbenut Eenzijdige/karikaturale beelden in media Veel verborgen stress -> afweer -> moeilijker ontspannen -> moeilijker leren 	

Praktijk: verschillen in (voorkeurs-) gedrag (zeker na 1,5 jaar)	
<ul style="list-style-type: none"> Jongens denken in beeld en geluid, meisjes meer in woorden Meisjes eerder/meer taal en verbaal-emotionele expressie Jongens meer visueel en fysiek-emotionele expressie, sterke fantasie; woorden roepen veel beelden op; soms verwarring. Spel: meisjes fijne motoriek, jongens langer grote motoriek Jongens: meer <i>doen</i>, trial & error, impulsief, grenzen zoeken Meisjes observeren meer, doen na <i>met eigen invulling</i> Jongens lijken een zwakker fysiek zelfbeeld te hebben, negeren eerder signalen die hun eigen 'body-brain' geeft! Jongens gemiddeld drukker, hebben gewoon meer ruimte nodig; kortere aandacht, eerder afgeleid, anticiperen minder Meer concurrentie (is ook een vorm van onderlinge uitdaging en steun) en minder empathie, tenzij... Behoeft aan ruimte, contact, regels, feedback, terreinafbakening 	

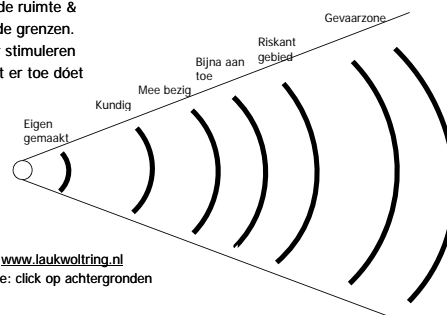
Verschillen qua rijping	
<ul style="list-style-type: none"> In het algemeen rijpen jongens iets onregelmatiger én trager, maar op sommige gebieden juist weer sneller! Meer begeleiding nodig, zij ontwikkelen zich iets meer door te reageren op reacties uit de omgeving (leren via contact!); is contact vaak negatief dan volgt eerder afsluiting... Effecten: <i>zelfacceptatie</i> (= zelfgewartwording en zelfwaardering) staat bij jongens vaak onder druk Vooral risicogedrag (deels ook nodig...! Leerzaam!) afhankelijk van goed (ook fysiek) zelfbesef; zelfgewartwording is basis voor steeds betere zelfsturing. -> R&W! Meisjes passen zich meer aan, willen mooi & aardig worden gevonden. Dit kan bij hén leiden tot verkeerd zelfbeeld en onderontwikkeling -> grenzen en wil ontwikkelen -> R&W! 	

Reacties leidsters (soms)

- Intiemere band met meisjes, grotere afstand tot jongens
- Jongens lijken gevoeliger voor veel wisselingen
- Meer empathie met meisjes, zij komen eerder weg met wangedrag (aldus ook gestimuleerd in manipulatief gedrag)
- 'Druk gedrag' jongens vaak in de kiem gesmoord (voor het 'uit de hand loopt', maar ook voordat jongens dat zélf leren hanteren...)
- Waarderend naar meisjes, ongeduldiger naar jongens
- Subtiel: verbaal, mimiek (pakken meisjes eerder op), oogcontact. (Jongens ervaring afgedwongen oogcontact vaak als bedreigend; onder controle brengen)
- Jongens vaak (ook letterlijk) iets harder aangepakt
- Verborgen ergernissen bij leidster hebben wél effect.
- Verwarring: moeten jongens gehoorzamen of leren? Natuurlijk zijn er grenzen nodig, maar waar en hoe?

Vygotsky's Zone van naaste ontwikkeling

Voldoende ruimte & voldoende grenzen.
Net dáár stimuleren
Waar het er toe dóet

Meer: zie www.laukwoltring.nl
Homepage: click op achtergronden

Hoe anders? Tips aan leid(st)ers & ouders

- Taal:** kort, helder en concreet (toon: positief of neutraal)
- Ruimte** voor fysiek spel en beweging... grote motoriek (buiten?!)
- Doen.** Raak jongens meer aan (zacht, maar ook stoeien).
- Jongens zijn meer **Visueel**. Meer mannen/mannelijke beelden
- Geef jongens ruimte om niet schadelijke foutjes te maken, waar zij van kunnen **leren**, en zo zélf hun eigen gedrag kunnen beoordelen
- Stimuleer meisjes iets gradueel meer uit te proberen (hoeft niet perfect..)
- Verplaats je in dat jongetje (wat doet hij, wat wil hij, *laat zien* dat je daar **plezier** in hebt), let ook op de groep. Volg en stimuleer spel samen.
- Grijp niet té gauw in. Let op **Zone van naaste ontwikkeling**: duidelijke grenzen mét speelruimte. **Stap-voor-stap**. In de waardering voor wat hij doet krijg je het krediet voor jouw interventies om hem te stimuleren.
- Laat hem/hen gevolgen eigen gedrag merken. 'Ju' en 'Do'': ga even mee en buig dan bij. Ontwikkelen gaat soms van au... Ruzie is soms nodig, laat hen er van **leren**, help hen e.e.a. waar mogelijk zelf op te lossen.
- Veiligheid is belangrijk, maar niet overdrijven... Een blauwe plek hoort erbij!
- Let op je eigen energie, mimiek, ademhaling, gebaar, houding

ESSENTIE

- Cruciale fasen. Groot belang van KO, (PO) en BSO! Legt de basis voor de opgaven in de puberteit.
- Gelijke behandeling? Geeft soms verschillende resultaten!
- Waar nodig gelijke, en waar nodig *verschillende* behandeling leidt tot gelijke kansen op uitgroei tot meer evenwichtige jongeren!
- Onvoldoende aansluiting miskent de kwaliteiten en leidt bij jongens tot tragere ontwikkeling, laag zelfbeeld, afsluiting, isolement, weerstand, latere leerproblemen.
- Onvoldoende aansluiting bij meisjes ligt minder voor de hand (immers erg veel vrouwen in deze sector) maar meisjes kunnen soms meer en vooral veelzijdiger worden uitgedaagd en gestimuleerd (techniek! management! iets meer lèf...)
- Meisjes – hoe lief ook – hebben soms ook confrontatie nodig, zij kunnen verstrikt raken in hun 'slimme' sociale en verbale strategieën of leren 'maniertjes' die zich tegen henzelf én jongens kunnen keren..

Hoe verder?

- Meer σ in KO/PO/BSO: "*Welke mannen willen helpen ons centrum aantrekkelijk te maken voor jongens én hun vaders?*". Opleidingseisen, uitzonderingen? Stagebeleid. Combi-banen.
- Laat KO, PO & BSO ook de vaders aanspreken
- Weerstand? (bijv.: angst voor pedofilie) Niet overdrijven, wel serieus onderzoeken
- Bijscholing KDV/BSO inzake *ontwikkelingsgericht* werken en qua ondersteuning *interacties* kinderen, bijv. via Rots & Water
- BSO ideaal voor Rots & Water (geen vast rooster). Veel mogelijk, kinderen sterk gemotiveerd, minder gedoe met orde houden.
- Brede school; opvoedingsondersteuning
- Training en Wetenschappelijk onderzoek, ook naar juiste interventies en programma's.

Kwaliteit voor Boys & Girls: Body, Brains & Balance

Bedankt voor uw aandacht, Let wel: dit was natuurlijk een zeer schematisch verhaal, uw werkelijkheid is natuurlijk veel complexer

Meer informatie, nuances en samenhang, met name ook over socialisatie, psycho-sociale ontwikkeling en meer adequate interventies:

www.laukwoltring.nl (tips, meer over mannen en vrouwen in kinderopvang, onderwijs, boeken, e.d. zie ook Engelse pagina's)

Verder: www.jongensinbalans.nl & www.rotsenwater.nl
Kindermassage:
www.onderwijsmaakjesamen.nl & www.touchingchildcare.nl
Algemeen: www.kinderopvangcollege.nl (Kinderopvang Academie)